

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 35

LJUBLJANA, DNE 26. AVGUSTA 1937

LETO X.

Tri tedne najmanjših mezd

Potrebna je sprememba odredbe

S 1. avgustom je stopila v veljavo banova odredba o najmanjših mezdah. Gotovo pomeni ta odredba napredek v naši socialni politiki in bo prinesla vsaj nekemu delu najslabše plačanega delavstva pri nas nekaj izboljšanja. Skoda le, da se ta odredba drži točno prvotnega osnutka, o katerem smo že ugotovili, da je prav v jedru zgrešen in da bo povzročil delavstvu veliko novih težav, prinesel pa mu bo le malo prave koristi. Zakaj?

Delavstvo je skoraj brez izjeme že k prvotnemu osnutku zavzelo stališče, ki ga je javno odločno tolmačila Jugoslovanska strok. zveza. To stališče je bilo v glavnem, da je osnutek odredbe že v svoji temeljni zamisli zgrešen. S pojmom najmanjše mezde je namreč nujno združen eksistenčni minimum. Zato bi morala biti povsod tam, kjer je eksistenčni minimum isti, tudi ista najmanjša mezda.

Jugoslov. strok. zveza je radi tega predlagala, da se za vse panoge in stroke v banovini določi enotna najmanjša mezda. Vsako drugačno določanje minimalne mezde je napačno. Žal, da je banova odredba ostala pri prvotnem osnutku in je razporedila nekvalificirane delavce v tri skupine. Trdnega kriterija za to razporeditev iz odredbe same ni moči razbrati nobenega. Nekateri neutemeljene izjeme in čudna razporeditev strok po skupinah pa sta napravili odredbo med delavstvom še bolj nesimpatično.

Vsled neutemeljene razporeditve strok v tri skupine so danes v istem kraju po odredbi kar tri ali še več različnih najmanjših mezd. Tako da delavec ene stroke zasluži do 25 in 30% manj, kot njegov tovariš v drugi tovarni. Cene življenjskih potrebščin pa so za oba iste in oba sta enako lačna. (Na pr.: Kamnik z okolico.) Pa tudi delavci istega podjetja so po odredbini razporeditvi različno ocenjeni. Lažja dela v istem podjetju so v skupini »boljših« najmanjših mezd, kakor pa težja in skrajša kvalificirana dela. (Opekarne.)

Naravna posledica teh razlik je, — in to smo pri JSZ že od vsega začetka poudarili, — da nesocialni delodajalci te najmanjše mezde skušajo spremeniti v navadno tarifo najvišjih mezd. To se že danes po treh tednih dogaja celo v takih podjetjih, kjer je delavstvo zavedno in strokovno organizirano. In oblast mora to le mirno opazovati. Delavstvo pa je potisnjeno v obrambno borbo, da obdrži vsaj dosedanje plače. In to danes, ko gospodarstvo oživlja in se pričinja doba konjunktura.

Popolnoma nič tudi ne odgovarja pravemu pojmovanju najmanjše mezde izjemno nizka najmanjša mezda za nekatera podjetja. Za delavstvo teh podjetij je to prava krivica. Pa čeprav bi bili za to odločilni razlogi, češ da podjetje ne zmore višjih mezd vsled neugodnega gospodarskega položaja. Vsi taki razlogi pri določanju najmanjših mezd, kjer gre za sam delavčev življenjski obstanek, za golo življenje ne

morejo in ne smejo obveljati. Rentabiliteta podjetja ali cele industrijske stroke nima in ne sme imeti vsaj za trajno z najmanjšimi mezdami nič opraviti. Če kako podjetje vsled trenutnih težkoč ne bi zmoglo niti najmanjših mezd, je vendarle treba tudi v takem podjetju vsaj postopoma doseči višino splošne najmanjše mezde. Če pa bi vsa prizadevanja, ozdraviti podjetje, ne pomagala, potem mora obveljati edino pravo socialno in gospodarsko načelo, ki je: **Podjetje ali industrijska stroka, ki ne »zmore« mezd, katere bi zadostovale delavstvu vsaj za skromno življenje, naj se ustavi.** Kajti za tistim »ne zmoro« tiči navadno edinole grabežljivo kapitalistično profitarstvo, ki v delavcu ne vidi niti živega bitja, kaj šele človeka ali brata v Kristusu.

Že takoj prve dni po uveljavljenju mora zato delavstvo zahtevati, da se

pripravi sprememba odredbe v prvem možnem zakonitem roku. Zakaj poleg vsega navedenega je tudi sama višina odrejenih najmanjših mezd za naše kraje in za naše socialne razmere neprijemna. Celotno najvišja postavka 3 din komaj odgovarja življenjski stopnji v Sloveniji.

Če bomo hoteli vsaj kolikor toliko zadovoljivo urediti vprašanje najmanjših plač v Sloveniji, bo treba usvojiti predloge, ki jih je že od vsega začetka stavila Jugoslov. strok. zveza. In ti so v glavnem: **Enotna najmanjša mezda za vso Slovenijo in za vse stroke, razporejena v skrajnem primeru le za tri skupine; splošna, za mladostnike in za manjše, cenejše kraje. Splošna najmanjša mezda ne sme iti pod 3 din. Vse izjeme morajo odpasti.** Za manjše kraje se smatrajo le kraji izpod 2000 prebivalcev.

1. septembra starostno zavarovanje Podpore po 2, 4, 10 letih

S 1. septembrom stopi v veljavo nova panoga delavskega zavarovanja: zavarovanje za starost, za onemoglost in smrt. S tem dnevom se bodo pričeli predpisovati prispevki za to zavarovanje, ki bo potem po 10 letih pričelo izplačevati prve starostne rente. V desetih letih se mora zbrati toliko kapitala, da se bodo po preteku te dobe nemoteno izplačevale prve starostne rente. Že po dveh letih pa se bodo izplačevale podpore, ki jih dobi vdova po umrlem zavarovancu. Po štirih letih tega zavarovanja pa se bodo izplačevale rente tistim zavarovancem, ki so radi boleznimi (ne radi nezgode) postali nesposobni za delo (invalidske rente). Invalidske rente se izplačujejo ne glede na starost, kadar zavarovani član postane za delo nesposoben. Starostna renta pa se izplačuje zavarovancu, kadar dopolni 70. leto starosti in če je bil do takrat vsaj deset let zavarovan, to je, da so se plačevali zanj prispevki skozi 500 tednov.

Kdo bo deležen tega zavarovanja?

Starostno zavarovanje se bo izvedlo za vse osebe, ki so dosedaj bile zava-

rovane že za bolezen. Izvzete bodo le sledeče osebe:

1. oni, ki so dne 1. septembra 1937 že dopolnili 70. leto starosti;
2. oni, ki imajo starostno rento že pridobljeno od države, samoupravnih teles, iz javnih fondov ali pri Pokojninskem zavodu in sicer v višini vsaj 1500 din letno;
3. oni, ki so zavarovani pri Pokojninskem zavodu. Vsi, ki imajo že starostno zavarovanje preskrbljeno drugod, morajo potem svojih delodajalcev javiti to uradu, da se zanje prispevki ne plačujejo. Za vse ostale delavce in nameščence se bodo pričeli od 1. septembra 1937 dalje predpisovati prispevki za starostno zavarovanje. Ti prispevki se bodo predpisovali obenem z dosedanjimi prispevki za bolezen, nezgodo, Delavsko zbornico in Borzo dela.

Višina prispevkov.

Prispevek za starostno zavarovanje bo znašal 3% dnevne zavarovane mezde. — Po posameznih mezdah razredih bo znašal mesečni prispevek za starostno zavarovanje (računano za mesec s 25 delovnimi dnevi):

	Mezdni razred											
	I.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
Od tega plača delodaj.	4:50	7:20	8:70	10:50	12:60	15:—	18:—	21:60	25:50	30:—	36:—	
	4:50	3:60	4:35	5:25	6:30	7:50	9:—	10:80	12:75	15:—	18:—	

Skupno z dosedanjimi prispevki za bolezen, nezgodo, Del. zbornico in Borzo dela bodo znašali prispevki od 1. 1937:

mezdni razred	na teden	na 14 dni
I.	2.01	4.03
III.	3.23	6.45
IV.	3.90	7.80
V.	4.70	9.40
VI.	5.64	11.29
VII.	6.72	13.44
VIII.	8.06	16.13
IX.	9.68	19.35
X.	11.42	22.85
XI.	13.44	26.88
XII.	16.13	32.26

Prispevki se odtegujejo za vsak delavnik in praznik v mesecu, razen za nedelje.

Na kaj bo treba posebno paziti

Strokovne organizacije morajo poučiti vse svoje člane o važnosti pravilnega prijavljanja v zavarovanje. Voditi morajo brigo o tem, da je delavstvo pravilno prijaveno v zavarovanje ter da se prispevki v redu odtegujejo. — Od 3. mezd. razreda dalje plača delavec le polovico prispevkov za starostno zavarovanje, ostalo polovico delodajalec; v prvem mezdnem razredu plača celoten prispevek delodajalec. Vsak delavec ima tudi sam največji interes na tem, da je prijaven s pravilnimi zasluzkom in pa s pravilnimi, točnimi osebnimi podatki. Po desetih letih bo težko dokazovati razne pomanjkljivosti v osebnih podatkih, rojstnem kraju in podobno. Prijave mo-

Zaenkrat pa je treba:

Da strokovne organizacije vsepovsod vplivajo, sklicujoč se na odredbo, da se plače vseh slabše plačanih delavcev dejansko spravijo v sklad z najmanjšimi plačami po odredbi. To bodo delavske strokovne organizacije gotovo same od sebe storile. Seveda bo to brez sodelovanja oblasti zelo težavno, če ne kar nemogoče.

Oblast naj budno pazi, da se bo resnično izvedlo vsaj to, kar zahteva odredba. To se pravi, da se zvišajo delavski zasluži povsod tam, kjer so nižji kot pa jih predvideva odredba. V tem pogledu bo padla glavna odgovornost na pristojne organe, ker gre ponajveč za obrate, kjer delavstvo ni organizirano in nima kolektivnih pogodb. Kakor vse kaže, ne bo kaj več podjetij v Sloveniji, ki bi sama od sebe zvišala mezde.

Prav tako pa bo morala oblast z vso svojo avtoriteto skrbeti, da delodajalci ne bodo mogli izrabljati ministrske uredbe in banove odredbe v škodo delavstva. Saj niti prva niti druga ni bila izdana zato, da bi se delavske mezde z njihovo pomočjo zniževale. —

rajo biti toliko točne, da je nemogoča zamenjava z drugimi osebami. Točna navodila bo dal urad sam v svojem glasilu »Delavsko zavarovanje«, ki je po vseh obratih na razpolago in ki ga morajo obratni zaupniki točno prečitati.

Po 9 letih - nesposoben Ne verujemo takim bajkam!

Količevo, 23. avgusta.

Tovarna I. Bonač sin je nenadoma odpovedala službo tovarišu Flegarju, baje, ker je neuporabljiv. Gospodje žive še nekako v dobi pred 50 leti, drugače si ne moremo predstavljati, da si upajo odpust delavca utemeljevati s tako trditvijo.

Tovariš Flegar je namreč zaposlen v tovarni že okoli 9 let, je v najlepših letih. Zato naj podjetje komu drugemu dopoveduje, da je tak delavec naenkrat neuporabljiv. Mi delavci smo že toliko napredovali v vsakem oziru, da ne verujemo takim bajkam. Prav dobro vemo, kje je vzrok. Najbrže menijo gospodje, da je prišel čas, da se more razbiti delavska strokovna organizacija. Sedaj se odpusti en zaveden član, pozneje drugi, nato tretji in vedno več. Nazadnje mora strokovna organizacija vendarle izgubiti ugled. S tem bi pa bilo delavstvo brez zaščite in nesposobno borbe za svoje pravice.

Če je kdo menil, da je prišel tak trenutek, naj bi prišel v nedeljo, 22. t. m. na sestanek delavstva. Videl bi, da je delavstvo spregledalo nakano gospodov; dalje bi videl, kakšna enodušnost vlada med njim. Spoznal bi, da je to delavstvo disciplinirano in zrelo za pravično borbo. Delavstvo je proglasilo zadevo tovariša Flegarja za zadevo celokupnega delavstva in bo to zadevo tudi obravnavalo s tega stališča. Nasprotniki naše organizacije naj se zavedajo, da ne bodo razbili delavske skupnosti, pa naj se poslužujejo še tako različnih sredstev. Delavstvo stoji na straži!

V nedeljo, 29. avgusta blagoslovitev in razvitje prapora v Kamniku!

Kamniški kovinarji dvigajo svoj prapor

V nedeljo 29. avgusta bo skupina kovinarjev J. S. Z. v Kamniku slovesno blagoslovila in razvila svoj prapor. To bo drugi prapor, ki bodo z njim naši kovinarji manifestirali svoje misli in svoje delo. Tudi ta dan naj bo praznik in veličastna manifestacija Jugoslovanske strokovne zveze.

Tovariši, tovarišice! 29. avgusta gremo v Kamnik, bližnji na kolesih, drugi z avtobusi in z vlakom, ki odhaja iz Ljubljane ob 8 zjutraj. Kolesa okrasite s šopki in zastavicami. Po dolgih letih tihega in vztrajnega dela naj naše kršč. soc. delavstvo pokaže vsej javnosti, da stojijo borci Jugoslovanske strokovne zveze na braniku za ljubezen in pravico ter lepšo bodočnost delovnega ljudstva.

Sporod:

V soboto 28. avgusta ob 21 podoknica kumicam. V nedeljo 29. avgusta: ob pol 9 zbiranje v mestnem parku; ob 8.45 sprejem gostov na kolodvoru z godbo; ob 9 sv. maša v farni cerkvi. Ljudsko petje z godbo. Po sv. maši blagoslovitev in razvitje prapora pod pokroviteljstvom staroste J. Gostinčarja. Zabijanje žeblicev v drog prapora pred cerkvijo. Sprevod v Mestni park. Nato zborovanje: govori gov. Žumer Srečko, Francka Bergantova in dr. Andrej Gosar. — Popoldne razvedrilo v mestnem parku. Sodeluje mengeška godba. Vstopnine ni.

Kolesa shranite v parku! Vse skupine prosimo, naj določijo svoje reditelje, ki bodo stopili na proslavi v stik z reditelji kamniške skupine. Kosilo bo stalo 8 din. Za naročena kosila odgovarja skupina; zato priporočamo, da zberete denar vnaprej.

Tovariši! Pridi, pripelji s seboj svoje prijatelje! Bodimo enotni v borbi in trpljenju, pa tudi v veselju! — Odbor.

Obvestila za Kamnik

Iz Ljubljane v Kamnik s kolesi v nedeljo 29. avgusta na razvitje prapora. Zbirališče ob 6.45 zjutraj pred »Vzajemno zavarovalnico« na Masarykovi cesti v Ljubljani. Tovariši, tovarišice — pojdimo!

Delavstvu J. S. Z. v Št. Vidu in okolici. V nedeljo, 29. avgusta, bo v Kamniku razvitje delavskega prapora. Dolžnost je vsakega zavednega delavca, da se ga udeleži. — Zbirališče kolesarjev bo v nedeljo ob pol 7 zjutraj pred »Koširjem« v Tacnu, nakar se odpeljemo proti Šmartnu ter se snidem s tovariši iz Gamelj, nakar se skupno odpeljemo skozi Vodice proti Kamniku. — Da nas bo čim več!

Škofja Loka. V nedeljo bo razvila skupina v Kamniku svoj prapor. Pozivamo tovariše in tovarišice, da se proslave tovariške skupine v častnem številu udeležimo. — Te proslave so edine, na katerih lahko manifestiramo za naše kršč. soc. ideje, obenem damo poudarka, da tovariši kamniškega okraja niso osamljeni v borbi proti izrazitim sovražnikom naše JSZ. — Torej še enkrat: čim večje število naj nas bo zbranih v nedeljo 29. avgusta zjutraj pri prvem vlakom, ki vozi v Ljubljano. Isto velja tudi za lesno skupino Heinricher.

Domžale. Oblačilna skupina pozivlja vse člane, da se v nedeljo udeleže razvitja prapora v Kamniku. Ob tričetrt na 8 je zbirališče v Preserjah pred »Križkarjem«. Vsi kolesarji naj bodo točni! Ob 8 je odhod v Kamnik. Tisti, ki nimajo koles, naj gredo z vlakom ob pol 9. Pridružijo naj se tudi drugi.

Rudarji

Trbovlje. V petek, 20. avgusta, se je vršil članski sestanek naše skupine, na katerem smo pregledali delo, ki se je izvršilo kot predpriprava za izboljšanje delavskega položaja. Ker je pokazala potreba, da se neke stvari še izpopolnijo glede akordnih postavk, smo se te stvarno proučili. Zaključke iz razgovora smo na koncu spravili v red in poslali JSZ v Ljubljano kot dopolnilno gradivo k že stiliziranim 5 točkam, ki so bile odobrene na konferenci delavskih zastopnikov 24. julija v Trbovljah.

II. Izseljenski kongres

Po lepo uspelem slavlju 10 letnice Rafaelove družbe, ki se je vršila v nedeljo 22. t. m. na Brezjah, se je v ponedeljek 23. t. m. ob 10 dopoldne vršil v veliki dvorani Uniona II. izseljenski kongres. Izseljenskega kongresa so se udeležili zastopniki vlade, oblasti, dalje cerkveni dostojanstveniki, veliko število izseljencev, kakor tudi ostalih organizacij, ki se zanimajo za izseljensko vprašanje. Ves kongres je potekel v številnih poždravih, tako da je za stvarna vprašanja skoraj zmanjkalo časa. Predsednik družbe sv. Rafaela p. Kazimir Zakrajšek je kratko razvil zamisel organizacije izseljenske zbornice. Prečital je tudi pravil-

nik, katerega je izpopolnil z razlago. Izseljenska zbornica naj bi imela okrog 11 različnih odsekov, katere bi upravljali za to honorirani referenti, ki naj bi bili iz vrst profesorjev ali raznih socialnih delavcev. Zamisel izseljenske zbornice je povzeta po nemškem »Institut für Deutschum Auslands«. Ker ni bilo več časa, da bi se volil 5 članski odbor, ki naj bi to zamisel izvedel, je kongres sklenil, ozir. poveril odbor Rafaelove družbe, da iz svoje srede oziroma sam določi člane izseljenske zbornice. Kongres, ki je trajal 4 ure, je bil nato zaključen.

Zopet rudarska nesreča

Zagorje, 22. avgusta.

V soboto, 21. avgusta, se je v našem rudniku v obratu Kotredež dogodila zopet velika nesreča, ki je zahtevala smrtno žrtev, očeta 12-članske družine. Niti dva meseca ni, ko smo spremili k večnemu počitku enega naših tovarišev in zopet imamo še hujši slučaj v tako kratkem času, ki bi kmalu zahteval še več človeških žrtev. Podšlo je dva rudarja, ki imata oba številno družino, dočim se je tretji po čudežnem načinu rešil smrti. Reševanje je bilo zelo otežkočeno. Šele po osemurnem težkem delu se je posrečilo rešiti prvega rudarja Zorkota, ki so ga s prvim vlakom odpeljali v ljubljansko bolniš-

nico. Drugega so rešili šele zvečer ob 10, pa ni bil več pri življenju. Družini žalostno preminulega Zoharja izreka skupina rudarjev JSZ globoko sožalje. Tov. Zorkotu pa želimo skorajšnje okrevanje.

Ljudstvo cele doline se sprašuje, kje vendar mora biti vzrok takih nesreč v našem zagorskem rudniku?! Ti, rudar, ki si tolikim nevarnostim izpostavljen vsak trenutek, zavedaj se, da Tvoje delo in odgovornost zasluži boljših plač in tudi drugačnega priznanja. Ko se zgrudi zemlja na Tvoje zmučeno in zgarano telo, Te obožujejo, vendar je vse kmalu pozabljeno. In trpljenje rudarja gre zopet svojo pot naprej globoko pod zemljo.

5 tabora pri sv. Urhu

Delavska množica pri sv. maši.

Po naših slavnostih

Z razvitim praporom v nove borbe!

Jesenice, 19. avgusta.

14. in 15. avgusta je bila naša slavnost, ko smo blagoslovili in razvili svoj prapor. To je prapor naše volje in našega hotenja. Pod njegovimi znamenji bo korakala naša organizacija pri vsem svojem javnem udejstvovanju.

Naše dosedanje podrobno in stvarno strokovno delo po posameznih podjetjih je bilo skrito širši javnosti. Zanj so vedeli samo naši člani, katerih se je to delo tikalo. In ti so bili z njim zadovoljni. Od drugih strani smo bili mesto kakih dobrohotnih nasvetov deležni le nestvarne kritike in neutemeljenega zabavljanja. Nekateri so se bali, da ne bi JSZ preveč pridobila na ugledu, da se ne bi preveč razmahnila. Čudno se nam je zdelo vse to. Razmišljali smo, kakšen namen naj imajo razni ukrepi, razne besede, razna predavanja. Dajali so nam razne priimke, čitali smo o odstopu naših »vidnih« članov (naši člani so sploh vsi vidni, morda so kje drugje tudi nevidni). Čitali smo tudi o odstopu vseh naših članov, bivajočih pri Sv. Križu nad Jesenicami. Ti so bili pozvani na sestanek, kjer so na predlog in poziv nekoga podpisovali pristop k ZZZ — proti svoji volji, kakor so nam mnogi povedali.

Čuli so se tudi glasovi: Članstvo JSZ na Jesenicah je dobro in pošteno, samo odbor je zanič. Na drugi strani pa spet: Izjava »vidnega« člana JSZ, da se mu ZZZ veliko bolj dopade kot pa JSZ, vse drugačna organizacija je to, samo sedanjí odbor skupine JSZ bi jo moral voditi itd. Vse to in podobno bi nam moglo vzeti jasno razumevanje in čisto gledanje na razvoj dolgoletnih napadov in intrig naperjenih proti naši svobodni delavski organizaciji JSZ. Toda bili smo notranje dovolj močni, pokazali smo, da razumemo čas, v katerem živimo.

Mi se ne moremo udinjati tisti taktiki, po kateri bi morali spoznavati neko stvar danes za skrajno slabo in škodljivo, jutri pa bi jo že morali na vse pretege hvaliti in poveljevat. Mi ne moremo in nečemo sedlati s konja na osla. Mi nismo ljudje, ki bi po vremenu menjavali svoje prepričanje. V našem praporu je utelešeno naše trajno in nezlomljivo prepričanje. Naš prapor je tudi jasen dokaz, kdo smo in kaj smo. Vsako izbegavanje, zavijanje ali prilizovanje je popolnoma odveč. Ta prapor bo šel pred nami mimo vseh — gospodov in hlapčev — v borbo za uveljavljanje koristi našega delavca in vsega slovenskega delovnega ljudstva.

Vsem v vednost!

Prejeli smo in objavljamo:

Z ozirom na vest vašega lista »Delavske Pravice« št. 33. z dne 12. avgusta 1937, stran prva, stolpec tretji pod naslovom: Vsem v vednost, Vas pozivamo v smislu člena 26 in 27 zakona o tisku, da v zakonitem roku priobčite sledeči popravek:

Vsem v vednost!

Z ozirom na neresnično vest v članku Vašega lista pod gornjim naslovom, da Krekovo prosvetno društvo za proslavo skupine JSZ ob razvitju njenega prapora na Jesenicah isti ni dovolilo prostora in da je predsednik našega društva podal mesto pismenega odgovora na prošnjo blagajniku skupine odklonilno ustmeno izjavo, ugotavljamo, da je naš predsednik v ustmeni izjavi obljubil, da se bo za dovoljenje zavzel na odborovi seji kljub temu, da je bila uprava društva ponovno predmet neosnovanih napadov s strani odbornikov jeseniške sku-

pine JSZ in lista »Delavske Pravice«. Res je tudi, da je odbor društva prošnji skupine ugodil, predsednika JSZ po svojem tajniku ustmeno obvestil z opozorilom, da pismeno obvestilo za dovoljenje prejmejo še isti dan. Predsednik JSZ pa je odklonil dovoljenje kot nepotrebno.

Zig:

Krekovo prosvetno društvo na Jesenicah
Novšak Viktor, preds., Kavčič Jože, tajn.

Izjava

Ob priliki blagoslovitve našega prapora, ki se je vršilo na prostoru I. delavskega konzumnega društva, se pojavljajo razna zavijanja, češ KPD je dovolilo za našo slavnost uporabo »Krekovega doma« — pa je to predsednik skupine odklonil. Da ne bo več nobenih nejasnosti ugotavljam in izjavljam:

Skupina JSZ je poslala prošnjo za prostor na KPD 25. julija. Prošili smo, da nam sporoče pismen odgovor vsaj do 31. julija. Ker do tega dneva nismo prejeli nobenega odgovora, smo smatrali, da je odbor v zadevi naše prošnje zavzel odklonilno stališče. V tem našem mišljenju so nas zlasti utrjevala neoficielna sporočila o poteku tiste seje, o glasovanju posameznih odbornikov in o celotnem izidu glasovanja. Zato tudi nismo prav nič več čakali. Naprosili smo I. del. konz. društvo. Le-to nam je prostor takoj dovolilo. Brž smo napravili načrte za prireditve dovoljenega prostora. Bili so že zadnji dnevi. Ko sem bil v pisarni naše skupine, me je slučajno srečal tajnik KPD g. Kavčič in mi sporočil, da nam bo društvo dostavilo dopis, v katerem nam dovoljuje uporabo »Krekovega doma«. Odgovoril sem mu, da prostor že imamo, da smo ga tudi že označili na prijavi policijskemu komisarijatu, da so že vse priprave v teku in da ga sedaj, teden dni pred proslavo, ne moremo menjati in da je zato tako pozno dovoljenje KPD brezpomembno. Ta razgovor je bil dne 7. avgusta dopoldne. Prostora pa nam ni bilo mogoče menjati tudi radi tega, ker bi s tem žalili odbor I. del. konz. društva, ki nam je bil naklonjen tudi v času, ko so glasovali odborniki KPD proti nam. Zato moram v imenu vsega članstva na Jesenicah obsoditi kakršnakoli demagoška zavijanja. V potrebi smo spoznali svoje prijatelje! — Albin Noč, predsednik skupine kovinarjev JSZ — Jesenice.

Zahvala

Jesenice. Pripravljalni odbor me je pooblastil po navodilu skupine, da se vsem skupaj najlepše zahvalim za trud in kakršnikoli obliki, da je naša proslava blagoslovitve prapora gmotno in moralno tako lepo uspela. Mnogo je bilo dela in težav; za nami so in ves trud bo pozabljen. Prapor pa nas bo klical vedno k novemu delu, katerega se pa ne smemo ustrašiti. — Nekateri člani še niso žrtvovali za prapor kakršnegakoli zneska; storite naknadno svojo dolžnost! — Za pripravljalni odbor: Lojze Pukšič.

Viničarji

Inozemci izkoriščajo naše viničarje. Že večkrat se je povdarilo, kako so viničarji, ki služijo inozemskim vinogradnikom, najbolj izpostavljeni vsemu hudemu. Ti vinogradniki se običajno ne menijo za drugo, kot da pridelek vina in grozdja jeseni lepo spravijo čez mejo v Avstrijo. Viničarjev pa ne plačajo in se skušajo otrsti vsakih dolžnosti. Dne 14. avgusta je bila v takih prilikah razprava viničarske komisije v občinskem uradu Pesnica. Viničar že več let ni dobil svojega zaslužka, nagrad in razno. Dosegel se je za viničarja lep sporazum, po katerem dobi viničar izplačanih 5000 (pettisoč) din. Viničarja je zastopal tov. Rozman Peter. Vinogradnik se je izvijal na vse pretege, pa mu ni nič pomagalo.

Tabor na Govcah

Skupina Hudajama javlja: Tabor na Govcah bo 5. septembra.

Delavska pravica

Izjaha vsak četrtek popoldne, v slučaju praznika dan prej • Uredništvo in uprava: Miklošičeva c. 22/1 • Ne frankirana pisma se ne sprejemajo • Oglasi, reklamacije in naročila na upravo: Miklošičeva c. 22/1 • Oglasi po ceniku • Telefon 2265 • Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka Din 1— • Cena: za 1 mesec Din 4—, za četrt leta Din 12—, za pol leta Din 20—, za celo leto Din 40—; za inozemstvo stane mesečno Din 7—

Urejuje in za uredništvo odgovarja Lombardo Peter • Izdaja za konzorcij Delavske Pravice: S. Žumer • Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čec

GOSPODARSTVO

g Proti pogubnemu delovanju kartelov so ostro nastopili tudi trgovci na področju belgajske trgovske zbornice. Modra skupina je bila za to, da se zahteva od vlade, naj v prvi vrsti z ozirom na korist male trgovine in obrti, predloži zakon, s katerim se prepoveduje sploh vsako združevanje kapitalističnih podjetij v kartele in vsako njihovo delovanje. Vendar je prevladala zmernjša struja s spomenico, ki zahteva: obvezno objavo kartelov, državno nadzorstvo nad njimi, znižanje carinskih postavk za proizvode vseh karteliranih podjetij, ki izrabljajo zaščitno carino (tako, da imajo večji dobiček, kakor je po zakonu dovoljen), določitev najvišjih cen za proizvode podjetij, ki so v mednarodnih kartelih. Tudi delavstvo že dolgo zahteva, da se zajeti izkoriščanje širokih ljudskih slojev, katerega uprizarjajo v naši državi domači, evropski in svetovni karteli. Vendar se odločilni činitelji ne ganejo in je naša država postala kar pravi eldorado kapitalističnih profiterjev. Potrebni so odločni ukrepi!

g Mariborski kapitalisti zaslužijo na leto po oceni davkarje takole: Hutter 9.812.900, Doctor 5.739.000, Ehrlich 1 milijon 627.700, Jugotekstil 727.000, Mariborska tekst. tovarna 3.655.200, Zelenka 2.222.000, Jugosvila 262.603, Thoma 1 milijon 985.200, Jugoetka 56.000, I. marib. tvor. plet. 44.000, Zora 723.000, Rosner 1.750.000, Freund 840.400, Kittmann 430 tisoč, Mariborska livarna in tvornica kovin 480.000, Zlatorog 400.000, Unio 240 tisoč. Skupen čisti dobiček mariborskih industrij je ocenila davkarja na 31 milijonov dinarjev letno. Povdariti je treba pri tem dejstvo, da se že med navedenimi blestijo povečini inozemska imena, ki tudi dobiček speljejo, kolikor le mogoče, v tujino. Naše delovno ljudstvo pa ostaja ubogo, ker jim mora tlačaniti za tako nizke mezde.

g Dogovor o dobavi jugoslovanske železne rude je bil sklenjen v rudarskem ministrstvu v Belgradu. Nekaj časa je bila tudi naša železna ruda predmet zunanje politike. Ker je topilnica v Zenici močno povečana in tudi druge topilnice polno obratujejo, je bil sklenjen dogovor o dobavi le s starimi odjemalci: Češkoslovaško, Romunijo in Madžarsko. Nemčija, ki se je tudi zelo zanimala za jugoslovansko rudo, je po zavzetju Bilbaa po uporniških četah, odstopila, ker bo dobivala velike količine sedaj iz baskijskih rudnikov. Po dogovoru se bo izvozilo v te tri države okoli 400.000 ton letno. S tem se bo izvoz povečal za 100.000 ton, v prvi vrsti v Češkoslovaško.

g Izvoz železne rude je znašal v prvih 6 mesecih 1937. 251.400 ton (46,8 milijonov dinarjev), lani v istem razdobju pa 158.344 ton (18 milij. din). Izvoz se je povečal za 93.062 ton ali za 28,8 milij. din. Cena rude se je zvišala za 720 din pri vagonu. V Madžarsko je bilo izvoženih 124.233 ton (21,5 milij. din), v Češkoslovaško 82.940 ton (15,7 milij. din), v Romunijo pa 36.917 ton (7,8 milij. din).

g Za ležišča železne rude v Jugoslaviji se zanima nemški pa tudi češkoslovaški kapital. V Berlinu je bila ustanovljena družba za raziskovanje inozemskih ležišč železne rude. Njen delniški kapital znaša 500 tisoč mark. Podjetje bo zaenkrat raziskovalo samo v Jugoslaviji, pozneje pa tudi v drugih balkanskih državah. — V Jugoslaviji je prišel tudi rektor češkoslovaške rudarske visoke šole dr. Stočes. Njegova naloga je, da dobi češkoslovaški kapital primerno udeležbo v jugoslovanskem rudarstvu.

Nemško gospodarsko življenje teče vedno bolj v smeri proti popolnemu državnemu kapitalizmu. Cene ne določa več svobodni gospodarski promet po načelu ponudbe in povpraševanja, marveč razne državne komisije. Kmetom so dali vedeti, da lahko izgube svoja posestva, če ne bodo oddajali žita državi, kakor je predpisano. Cene živil so se v zadnjem letu povišale za 25% in več. Nemci jedo danes kruh, kakršnega so jedli med svetovno vojno. Veliko hrupa je bilo za »nadomestke«, to je za umetni petrolej, za umetni kavčuk itd. Industrijijo silijo, naj uporabljajo nadomestke, ker država nima deviz za uvoz surovin. Vendar je to zelo težko, ker so nadomestki kar po petkrat dražji kot prave inozemske surovine.

g Položaj belgijske čevljarke industrije je po nekaterih poročilih zelo podoben razmeram pred leti v naši domači čevljarški industriji in obrtni delavnosti. V državi je okoli 200 tovarnen s kakimi 10.000 delavci. Vendar jih je skoraj 85% nestalno zaposlenih in brezposelnih. Tovarne delajo le s 40% kapaciteto. Do tega je prišlo zato, ker se je belgijska čevljarška industrija pustila izriniti z

inozemskih tržišč in jih popolnoma izgubila. Po drugi strani pa ji je inozemska konkurenca vzela še domač trg. Vedeti je treba, da se sme v Češkoslovaško uvoziti na 1000 prebivalcev le 2 para čevljev, v Nemčijo 6 parov, v Francijo se uvozi na 1000 prebivalcev 23 parov, v Belgijo pa 297 parov. Industrijiji in delavci opozarjajo vlado, naj določi za vse čevljarke izdelke neke uvozne količine in pomaga industrijiji, pridobiti nazaj stara tržišča. Krščanska strokovna zveza je tem splošnim predstavkam dodala še sledeče pripombe: Izvoz iz Belgije je znašal l. 1930. 4,5 milijonov parov, l. 1936. pa samo še 98.000 parov. Uvoz je večji kot izvoz; saj je dosegel lani 650.000 parov. Opozarja tudi, da so v tej stroki večinoma manjši industrijci, katerim naj država še posebej pomaga. Ta stroka kljub

SOCIALNA POLITIKA

b Socialno podjetje. Vestnik krščanskih strokovničarjev iz Luksemburga poroča, da je tovarna Lambert sklenila z delavskimi organizacijami novo kolektivno pogodbo. Tovarna je pristala na celo vrsto delavskih predlogov in se je položaj delavstva v tej tovarni zelo izboljšal. Plače so se povišale neozelenim za 2 franka dnevno, oženjenim pa za 2,75 franka. Indeksni dogovor (vsebuje 10 točk-predmetov) predvideva avtomatično prilagoditev med cenam življenjskih potrebščin. Z novo pogodbo so bile dosežene tudi doklade za otroke od 50 do 135 frankov — po številu otrok. Podjetje je pokazalo za delavske zahteve na celi črti veliko razumevanje. Značilno je že samo dejstvo, da je bila nova pogodba s tolikimi pridobitvami za delavstvo sklenjena naravnost brez posredovanja katerekoli podjetjem brez posredovanja katerekoli druge ustanove. Vsa čast takemu podjetju. Njegovi lastniki so lahko mirni. Zal je takih podjetij bore malo in se morajo delavci skoraj povsod kar naravnost s silo boriti za malo boljše življenje.

s Delovni čas za ženske in mladoletne delovne moči bo v Angliji nanovo urejen z zakonom, ki je že predložen parlamentu. Redni delovni čas bo znašal splošno 48 ur na teden. Na leto sme delati ženska in mladoletni le 100 nadur, ki smejo biti razdeljene samo na 30 tednov; v istem tednu pa ne sme biti več kot 6 nadur. Nadure sme delati le ves obrat ali posamezen oddelek nikakor pa ne poedinca ali poedinca mladoletnik. Ob sobotah žene in dekleta ne smejo biti zaposlene čez 13. uro. Dosedaj so smele biti zaposlene do 16. ure.

s 40 urni delovni teden je v Franciji izveden že skoraj v vsej industrijiji. Pet šestih delojemalcev v obratih z več kot 100 zaposlenimi sedaj že dela po 40 ur na teden.

s Splošno skrajšanje delovnega časa v vseh industrijskih strokah in ne po posameznih je zagovarjal švedski ministrski predsednik, ki je član socialnodemokratske stranke. Opravičeval je nastop vlade na mednarodni delovni konferenci proti predlogu za skrajšanje delovnega časa postopoma po industrijskih strokah.

Papirničarji

Medvode. Sestanek naše skupine se je vršil v nedeljo 22. avgusta v hiši tov. predsednika v Goričanah. Obravnavali smo vprašanje našega pokojninskega fonda in nova socialna zakona, zakon o minimalnih mezdah in zakon o starostnem in onemoglostnem zavarovanju.

Med delavstvom v tovarni je nastalo vprašanje našega pokojninskega fonda, ki ga upravlja tovarna, češ, sedaj bo itak starostno zavarovanje in si ta denar kar razdelimo. Iz razlage zakona o starostnem zavarovanju smo pa videli, da še 10 ali najmanj 4 leta delavec ne bo imel od tega zavarovanja nič in je zato razdelitev tega denarja vsaj štiri leta še preuranjena. Sklenili smo, da se zadeva rešuje skupaj s tovariši iz Vevč in se naredijo enotni sklepi.

Zastopnik centrale je razložil zgoraj omenjena zakona in izpodbil beganje, ki si ga dovoljujejo plavi med delavstvom, češ, da se bo plača v našem podjetju znižala na minimalne mezde. Ta strah od strani delavstva je neupravičen, ker je za nas merodajna plača, ki jo imamo v kolektivni pogodbi, katera ima za nas zakonito moč.

Tekstilno delavstvo

Maribor. V neki tukajšnji tekstilni tovarni se vpeljuje racionalizacija dela na poseben način. Delavstvo pri tkalčkih strojih mora storiti še enkrat več za še enkrat manjši zaslužek kot prej. Podjetje pa se pri tem izgovarja na najlepše zna-

splošnemu poživiljenju gospodarstva ne kaže še prav nobenega zboljšanja.

400.000 brezposelnih je na Češkoslovaškem. Napram aprilu 1936 se je zmanjšala brezposelnost za 30%. V primeri z najslabšim letom krize (1933), ko je bilo brez dela kar 836.000 ljudi, se je brezposelnost zmanjšala za celih 72%. Vendar je še vedno dvakrat toliko brezposelnih kot l. 1931., petkrat toliko kot l. 1930. in 12 krat toliko kot l. 1929. Vendar manjka sedanjemu obsegu industr. produkcije le še ena desetinka do najboljšega obsega iz l. 1929. Ta maksimum češkosl. industr. produkcije iz l. 1929. bo kmalu dosežen, 400.000 brezposelnih pa bo še vedno čakalo na delo. — Najvažnejše vprašanje je torej, kaj s temi 400.000, za katere v produkciji ni več mesta. Več kot gotovo je, da brez temeljite in pametne preureditve vsega narodnega gospodarstva tega velikega vprašanja ne bo mogoče rešiti.

Za splošno skrajšanje delovnega časa v vsej industrijiji bi se prej mogla dobiti potrebna večina v Zenevi.

s Splošna prepoved nadurnega dela bo stopila v veljavo na Danskem letos 1. oktobra. Nadure se bodo smele delati po tem zelo modernem zakonu le v primerih skrajne sile in potrebe, kar vse zakon točno določa, tako da je onemogočeno vsako izigravanje. Na vsak način pa mora podjetje dobiti tudi za po zakonu dovoljene nadure privoljenje delavskih zaupnikov.

s Starostno dobo za zaposlitev bo zvišala Švica na 15 let; v tehle strokah se mlajše delovne moči ne bodo smele zaposlovati: trgovina, industrij, obrt (tudi domača obrt) promet, gostinski obrati. To pa bo le okvirni zakon za celo švicarsko zvezno državo. Pokrajinske samouprave — kantoni — smejo to starostno dobo še zvišati in sploh vse socialno-varstvene predpise krajevnim potrebam primerno izvajati. Po zadnjem ljudskem štetju je bilo zaposlenih pod 15 leti okoli 4000 mladoletnikov. Gotovo stópa s tem zakonom Švica na čelo vseh kulturnih držav. Varstvo mladoletnikov je tu najboljšje izvedeno. Prav bi bilo, da bi ji sledile tudi druge države. Saj je nedavno zaključena 23. mednarodna delovna konferenca sklenila poslati vsem državam priporočilo, naj bi povsod zvišali za zaposlitev dopustno starostno dobo od 14. na 15. leto.

s Za brezposelne skrbi Belgija zelo dobro. V tekočem državnem proračunu je določena za podpiranje nezaposlenih velika vsota — 500 milijonov belg. Vseh nezaposlenih je 150.000. Od teh je 60.000 delno nezaposlenih, 50.000 delovno nesposobnih v sled onemoglosti in starosti, ostalih 40 tisoč pa je stalno brez posla.

s Življenska stopnja prebivalstva se lahko ceni po sledečih številkah: Na 100 prebivalcev se porabi v USA letno 326 parov čevljev, v Angliji 277, v Češkoslovaški in Belgiji 200, v Švici 197, na Nižozemskem 190, na Švedskem 160, v Nemčiji 114, v Italiji 70, v Španiji 52, na Poljskem in v Braziliji 45, v Jugoslaviji 28, na Japonskem pa 14.

ne načine: doslej manj plačanim delavcem se s tem plača zvišuje, vsem se sedaj nudi kar največ zaslužka, delo se bolj poenostavlja itd. Kdor bi res ne imel nič spoznanja, kako so gospodje pri naši tekstilni industrijiji prežeti same ljubezni do bližnjega izven kroga »en kompani in d. d. c.«, bi kar verjel. Dejansko pa to ni nič drugega, kot še večje priganjajstvo od sedanjega in znižanje zaslužka kar za polovico. Kaj more pomagati tkalcu še toliko število strojev, ako so ti stroji, kakor blago na njih, takšni, da ne more skoraj nič zaslužiti. Več kakor en tkalec ali tkalka zmore s svojo spretnostjo in pridnostjo, se ne more iztihniti iz njega.

Tekstilnemu delavstvu pa manjka poguma in enotnosti. Po lanski stavki je zavest tega delavstva močno padla. Tekstilni kapitalisti, družbe in delničarji so seveda tega veseli. Saj nimajo danes nikogar proti sebi, da bi branil pravice in čast delavstva. V takih prilikah, ko se delavstvo samo pusti pohoditi, pač lahko nemoteno počenjajo in uvajajo sisteme, kakršne le hočejo. Delavec in delavka, ki ne more ugoditi njihovim zahtevam, se ne da zagovarjati s »preveč ste naložili«, marveč ni tiste spretnosti ali volje do dela. Tako perejo gospodje saméga sebe in svoje priganjajstvo. — Toda enkrat bo prišlo, kar mora priti. Namreč rešitev tudi za našega tekstilnega delavca. Le prava, poštena in borbeno strokovna organizacija tekstilnega delavstva more tu odpomoči in nihče drugi. Toda zopet — tekstilni kapitalisti, družbe in delničarji — hočejo tu svoje delavstvo potegniti v drugo smer. Začeli so za delavstvo usta-

navljati podporna društva in veselilne odbore. Toraj! Ko boš po nemilosti vržen iz tovarne, ali ker boš zaradi prekomernega izkoriščevalnega delovnega sistema primoran, da sam tovarno zapustiš, potem se še lahko greš opravičiti — nič pritožiti — na dotični podporni oziroma veselilni odbor.

Mariborski tekstilni delavci! Vendar že spreglejte skoraj, kam vse to vodi in kdo se igračka z vašo usodo. Nikar se ne vdajate sramoti svoje lastne nemoči in brezbriznosti. Ne verujte, ne poslušajte kapitalističnih fraz in trikov, ne njihovih lizunov in hlapcev, kateri se vam pomokod hočejo vsiliti celo kot zaupniki delavstva, kot voditelji in razno. Vsi v organizacijo Jugoslovanske strokovne zveze.

Iz Celja na Jesenice

V »Del. Pravici« smo čitali: »Kdor se želi peljati z avtobusom na Jesenice, naj se oglasi pri tov. D. ali H.« Prav posrečeno, Ciril in Metod.

V nedeljo, 15. avgusta, okoli pol 4 zjutraj, smo se z vlakom pripeljali trije tovariši iz Laškega v Celje. Kmalu nato pripelje avtobus in ne dolgo za tem je na mestu že tudi tov. Metod. Urejeval je sedeže, skrbel, da dobi vsak mesto. Vsak je dobil primeren sedež, Metod v bližini soferja. Lahko bi primerjali soferja s strojevodjem, Metoda pa z vlakovodjem. Pa tudi Ciril je imel svojo nalogo, skrbel je namreč za humor, da se nismo dolgočasili.

Vozili smo srečno, kar je zasluga previdnega soferja. Izstopili smo za malo časa v Kranju in na Brezjah, nakar smo hiteli proti Jesenicam. Bili smo veseli, le temni oblaki na nebu so nas strašili.

Na Jesenicah. Po cerkvenem opravilu, blagoslovitvi prapora, pohodu po mestu, zborovanju ter kratkem razvedrilu, smo že zopet bili v avtobusu. Nebó se je zjasnilo, vožnja je bila prijetna. Naš načrt je bil, malo dalje se pomuditi pri Mariji Pomagaj na Brezjah. Kmalu smo bili tam.

Res nekaj čudnega te prevzame v tem svetišču. Tudi če se tu oglasiš le slučajno, mimogrede. Pred cerkvijo naš je tov. Metod fotografiral, nakar je bilo treba oditi. Zvonovi so zvonili lepo ubrano melodijo, tako da smo tov. Cirila komaj dobili v avtobus. V Ljubljani smo se ustavili za pol ure, nato pa odbrzeli proti Celju. Naš tov. Z. še v naslednjih dneh ni mogel pozabiti na ta prijeten izlet. In že je storjen sklep: tudi prihodnje leto vsaj enkrat z avtobusom na Gorenjsko.

Težko je delavcu za dinarje. A bodimo odkriti. Ako celo leto mislimo na to, pa si pripravimo takrat, ko izdatek za kako stvar ni najnujnejši, bo ob letu za potnino, morda še tudi za družino. To bi bilo pa že kar rajsko lepo, ako bi takole bilo več avtobusov, v njih pa poleg mož še žene in starejši otroci. Mogoče se nam želje izpolnijo. — L. L.

Iz naših krajev

Zagorje. 5. septembra bo priredila krajevna kmetiška zveza v Zagorju velik tabor za litijski okraj. Namen tabora je, poglobiti v kmetiških vrstah zavest kmetiškega stanu. Tabor pa je tudi spojen z veliko tombolo, ki jo priredi Ljudska stavbna zadruga.

Zagorje. Drž. meščanska šola v Zagorju ob Savi. Šolsko leto 1937-38 se prične 1. septembra 1937 z vpisovanjem v I. in II. razred mešč. šole, ki se bo vršilo 1. 2. in 3. septembra ob 8. do 12. ure in od 15. do 17. ure. V prvi razred se morejo vpisati učenci(enke), ki so dovršili IV. razred ljudske šole brez slabe ocene ali pa višji razred in niso starejši od 14 let. — K vpisovanju naj prinese vsak učenec(enka) zadnje šolsko izpričevalo, 20 din za zdravstveni fond, kolek za 5 din za kolekovanje prijave, davčno potrdilo — kolekovanje s kolekom 20 din za odmero šolnine in 3 din za dijaško knjižico; za vpis v prvi razred tudi krstni list. — Dne 6. septembra, na rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II., se zberó vsi učenci(enke) pred župno cerkvijo ob tričetrt na 8, da se udeležijo službe božje. V četrtek, dne 9. septembra bo ob 8 otvoritvena sv. maša in molitev k sv. Duhu. Vsi učenci(enke) naj se zberó ob tričetrt na 8 pred župno cerkvijo. Z rednim poukom se bo pričelo 10. septembra ob 8. — Ponavljalni izpiti bodo 31. avgusta 1937 ob 8. — Upraviteljstvo.

Třbovlje. V nedeljo, 22. avgusta, se je poročil v farni cerkvi naš agilen tovariš in zaupnik Dolar Viktor, z gđ. Kelnér Stefko. Mlademu paru želimo obilo sreče in božjega blagoslova.

Kamnik. — V nedeljo 8. avgusta sta se poročila člana naše strokovne skupine kovinarjev v Kamniku, tov. Beberšek Anton in tov. Prezelj Ančka. Želimo jima obilo sreče in božjega blagoslova!

Doma in po svetu

Na shodih JRZ v Nišu in v Prokuplju sta govorila ministra Cvetkovič in Stošovič o položaju, ki je nastal v naši državi s sprejemom konkordata v narodni skupščini. Ugotovila sta, da so se pravoslavni cerkveni krogi s tem, da so izobčili vse ministre in poslance, ki so glasovali za konkordat, zelo zaleteli. Večina njih je bila zapeljana po raznih političnih agentih med njimi. Sedaj že postaja vse bolj jasno in popolnoma očito, da je bilo vse skupaj le politična gonja, naperjena proti sedanji vladi, ki pa se ni posrečila.

Da je vlada trdna in da še ne misli odstopiti, tako soglasno poročajo iz Belgrada. V pravoslavniških krogih nastopa iztreženje. JNS je bitko izgubila. Protivladni agitatorji se vračajo iz notranjosti Srbije poparjeni v Belgrad, ker jim ljudje nič več ne verjamejo. Vlada doslej še ni hotela ostro nastopiti proti raznašalcem neresničnih vesti. Toda pravoslavni cerkveni krogi bodo morali v bodoče sami ukreniti vse, da bo klic: »Živela sovjetska Rusija« v pravoslavniških cerkvah nemogoč.

NOVE KNJIGE.

»Socialna zaščita in vzgoja vajencev«. Pod tem naslovom je izdala Del. zbornica knjižico, v kateri je zbrano gradivo, referati in statistika z razprave, katera se je vršila 25. marca 1937. v Delavski zbornici o vajeniškem vprašanju. V prvem delu obravnava knjižica rezultate pismene razprave Delavske zbornice o položaju naših vajencev. Priobčena so tudi poročila, katera so imeli referenti na tej razpravi. Drugi del pa tvori razpravo o vajeniških vprašanjih in sicer je priobčen ves razgovor oziroma predlogi, katere so navzoči stavljali. — Knjižica je zanimiv dokument časa, ki veleva, da se je treba za našo mladino in njeno vzgojo bolj zanimati, kakor pa se je to doslej.

Sklicujte se pri nakupovanju na oglase, ki ste jih čitali v »Delavski Pravici«!

V upravni odbor uradne agencije Avale je bil izvoljen med drugimi na izrednem obnem zboru tudi bivši minister in tajnik JRZ za dravsko banovino dr. Franc Kulovec. Iz odbora sta namreč morala oditi poslanca dr. Janjič in Sokič, ki sta kljub članstvu v JRZ glasovala proti konkordatu in zadnje čase ostro nastopala proti vladi. Bivši pop dr. Voja Janjič se je tudi zelo udejstvoval pri belgrajskih demonstracijah in drugod.

Mussolini je govoril ob zaključku manevrov na Siciliji o evropskem političnem položaju in o zahtevah Italije. Za Jugoslavijo je dejal, da se o njej odnosi njo po zadnjem sporazumu zelo zboljšali. Od vesilil Anglije in Francije je zahteval, da priznajo Italiji Abesinijo brez vseh pridržkov. Le tedaj bo tudi Italija sodelovala pri vzdrževanju miru v Evropi. Pustila bo tudi, da bo Sredozemsko morje spet prosto vsem. V nobenem primeru pa ne bo opustila svoje zveze z Nemčijo.

Walter Briesley Brezposelni

Odkar je bil eno leto brez posla, ni zahajal več v šolo poučevati. Le včasih je še stopil pogledat v svoj razred. Polagoma pa je to docela opustil, čeprav ga je stari Humphrey večkrat obiskal na domu in prežal nanj na cesti. Warringham, droban, boječ možiček, ki je bil tajnik, ga je pogostoma ustavil na cesti in ga z neko sveto vnmom nagovarjal, naj brezposelnih stvari ne meša z velevažnimi. Warringham je bil tudi brez posla in je živel le od podpor iz Javnega sklada za brezposelne. A v cerkev je še vedno hodil. Bil je mehke narave in lepo doneče besede so mu godile. Imel je ženo, a nič otrok. Njegov stvaren položaj ga ni zadel v živo. Vdal se je v svojo usodo in bil je zadovoljen. Ivan je ves oslabel, on ne. Le čustvom se ta človek ni mogel upirati. Ivan je vedel, da je oslabel; vedel je, da se skriva pred tovariši in da hudo preklinja; vedel je, da ga včasih prime nekaj in da hoče tedaj zadaviti svojo ženo. Če je hodil v cerkev, ni bil zato nič boljši. Kakor vse v njegovem življenju, karkoli se je dogodilo, je bilo tudi to brez smisla.

Rahlo mu je udarila na ušesa cerkvena pesem skozi na stečaj odprta okna. V to ubrano petje je rezko odjeknilo nekaj trdega, ki je prihajalo z dvorišča. Hitro se je okrenil in odhitel okrog hišnega ogla. Žena je pobirala vedro, ki se je preobrnilo in skotalilo po tleh. Stopil je z njo v hišo. Žena je skuhalo, kar je bilo treba. Pripravila je vse za peč. Lonci in ostanke zajtrka: vse je bilo nagromadeno v plitvi

Neznane podmornice in letala so začele vseprek po Sredozemskem morju napadati trgovske ladje. Za letala poročajo, da so iz Francovega tabora. Podmornice pa ne morejo ugotoviti. Francova vlada zanika vsako zvezo s temi napadi. Angleška in francoska admiraliteta sta naročila svojim vojnim ladjam, da spremljajo trgovske parnike in da streljajo na vsako bojno ladjo, ki bi se jim približala v sovražnem namenu.

Turška vlada je sklenila temeljito stražiti svoje morje, da ne bodo mogle tuje vojne ladje nemoteno napadati in potapljati trgovske parnike, kakor se je sedaj že ponovno zgodilo.

Boji na Daljnem vzhodu se razvijajo z vedno večjo besnosjo. Japonci hočejo na vsak način dobiti v roke Šangaj, ki je ključ do Kitajske. Kitajske redne čete branijo mesto zaenkrat še uspešno. Japonci izkrcavajo stalno nove čete. Japonska letala so že opetovano bombardirala glavno kitajsko mesto Nanking. Velesile pošiljajo ojačenja, da varujejo svoje državljanke in interese, to je banke in trgovine.

Kitajski finančni minister dr. Kung je zadnje tedne potoval po Evropi, kjer je v raznih prestolnicah najemal posojila za gospodarske namene, zlasti pa za oboroževanje. Velika naročila vojnega materiala je zlasti oddal na Češkoslovaškem. Posojila je poleg v Angliji in Franciji ter Češkoslovaški dobil tudi v Nemčiji in v Italiji.

Svetovni politični položaj je postal po mnenju angleškega časopisja zadnje tedne zopet zelo nevaren za evropski in svetovni mir. V Španiji divja državljanska vojna, v katero so zapletene vse evropske države, Sredozemsko morje je postalo spet tako nemirno, kakor je bilo ob času italijanskega pohoda v Abesinijo, na Daljnem vzhodu je vsak dan bolj vroče. Velesile, zlasti pa Rusija, ne morejo kar mirno gledati, kako Japonska grabi skupaj ogromne pokrajine, velike kot Evropa.

Nemčija steguje svoje prste po bogati južnoameriški Braziliji. To so prinesli na dan zadnji dogodki, ko je ta država prosila Združene države za vojne ladje, da bi mogla varovati svojo samostojnost. Dobila je zaenkrat 6 torpedovk. V Braziliji imajo namreč Nemci veliko svojih izseljencev, katere so organizirali čisto vojaško. Pravijo, da jih je več kot 2 milijona. Z njimi bi v primernem trenutku napravili »državljanke« vojno in zasedli del države, ki bi tako na lep način postal nemška kolonija.

Tudi v Iraku je bil doslej zelo viden vpliv Nemčije. Nedavno umorjeni načelnik generalnega štaba je bil v najtesnejših stikih z nemškim vojaškim vodstvom in njegov zaupnik. V Iraku so namreč znani bogati petrolejski vrelci, ki so Nemčijo zamikali že pred vojno. Angleži so, kakor kažejo zadnji burni dogodki v tej deželi, še vedno zelo odločni imperialisti. Za obrambo važnih koristi imperija so včasih potrebna tudi malce groba sredstva.

školjki. »Toplo je tu,« je puhnil, stopil k ognjišču in privzdignil pokrov na kotlu. »Ali ne bi mogli prebiti brez tolikega ognja, kaj?«

»Saj moram kuhati vendar! Mar ne?«, je dejala žena ostro. »Mar misliš, da je zame prijetno pražiti se tukaj ob ognjišču? Če bi bilo tako kot pri drugih ljudeh, bi lahko kuhali s plinom.«

Ivan ni odgovoril. Prelil je vodo iz kotliča v lonce. Vedel je, kdo so tisti »drugi ljudje«. Tisti, ki imajo delo. Na mah je zasovražil svojo ženo. Kar zdivil je, ko je videl, kako grdo se ujeda. Prekrasno, spokojno jutro ga je narahlo dvignilo, da se je čutil nekoliko močnejšega. Nekakšna radost mu je priklopila iz srca in planila v zunanji svet. Z veseljem je iskala družbe. A ženo je našla hladno in trdo, naletela je pri njej na železen oklep. S svojimi kakor meč ostrimi besedami jo je žena odbila od sebe. Vrnila se je radost v možjevo srce in preminula. Mož je bil jezen, da je preminula, bil je divji, da jo je ubila taka brezčutnost.

Molče je umil lonce. Zganil je prtič, ga dvignil in stresel. Žena je čutila, da je možu skalila veselje. Zato se je silila in premagovala, da bi našla besedo sprave. Toda šele, ko je pomel po hiši, je izpregovorila.

»Zdaj se vrše razprodaje. Ali ne bi bilo dobro, da si kupiš obleko?« Mož jo je pogledal in zopet dalje pometal. Sovražil je govorjenje po ovinkih. »Lahko si jo kupiš pri Burtonu ali pri Zadrugi in plačaš potom društva.« Odprla je vratca pečice in pogledala vanjo. »Če vzameš pri Burtonu, on bo že počakal. Jaz mislim, da dela on najbolje.«

Trgovina

Mimi Žargi - Kamnik Glavni trg

Načelnik našega generalnega štaba se je udeležil turških manevrov v Traciji. Izjavil je, da je turška vojska moderno opremljena in na višku. V Traciji se vidi velik napredek. Poleg njega so se udeležili manevrov tudi zastopniki prijateljskih in zavezniških držav Anglije, Francije in Rusije.

Portugalska vlada je nenadno odpovedala diplomatske odnose s Češkoslovaško. Navaja, da je Češkoslovaška dobavila orožje, katero da je ona naročila, vladi v Valenciji — pod vplivom Rusije. Češkoslovaška vlada izraža začudenje, da Portugalska tako nastopa radi tega, ker ji češkoslovaške tovarne vsled prezaposlenosti ne morejo dobaviti orožja. Vse kaže, da je za Portugalsko nekdo drugi — Nemčija. Le-ta je spet začela ostrejšo gonjo proti Češkoslovaški, ki je po nemškem mnenju že čisto boljševizirana. Saj niti 6.000 otrok sudetskih Nemcev ne pusti, da bi šli taborit v Nemčijo med svoje. Vprašanje je le, ali bi Nemci pustili toliko otrok na eno ali dvomesечно taborjenje v Rusijo.

Angleško brodovje bo v začetku septembra obiskalo jugoslovanska pristanišča. Vendar letos ne bodo ostali mornarji tu na »dopustu« kar cel mesec kot druga leta. V naših pristaniščih se bodo zadržali le kak teden.

Novo 35.000 tonsko bojno ladjo so spustili v morje v Genovi. To je sedaj v kratkem času že druga italijanska velikanka. Vendar bo čisto dograjena šele do konca l. 1938.

Združeni . . .

V okrožnici tajništva JRZ za dravsko banovino od dne 12. avgusta t. l. točka 7. stoji dobesedno sledeče:

»Glede sprejemov v službo pri KID na Jesenicah je dogovorjeno, da se je treba obračati na ZZZ na Jesenicah. To upoštevajte, da ne bo zmede in zamer (naslov: ZZZ, Jesenice na Gorenjskem, Krekov dom).«

Jeseniški list »Na mejah« piše v št. 16 z dne 15. avgusta t. l. na svoji drugi strani sledeče:

»Ne vemo, če in koliko bodo jeseniške železarnice še sprejemale. Vemo pa, da bodo prosilci še vedno prihajali in prosili posredovanja.«

Radi enotnosti postopanja in ker je tako prav, da v delavskih stvareh odločuje v prvi vrsti delavska organizacija, opozarjamo vse one, ki bi se radi zaposliti v naših tovarnah po posredovanju naših ljudi in naše skupnosti, da naj se poslej obračajo na našo delavsko strokovno organizacijo »Zvezo združenih delavcev, Jesenice, Krekov dom.«

Vsi merodajni činitelji so se v tem zedinili in prosimo vse, da to vpoštevajo.«

Manufaktura, galanterija, špecerija, porcelan in steklo. - Zelo solidna postrežba.

Dentist

Žibert Josip, Kamnik

ordinira od 8—12 in od 2—5.

Priporoča se

Steiner Franc, ml.

mesar in prekaževalec

Domžale, Ljubljanska cesta 117.

Ugoden nakup

— kolesa in motocikli —

pri

M. KRAMAR - Kamnik

DOLINŠEK KAREL - Kamnik

Majstrova 5

splošno modno krojaštvo in zaloga izgotovljenih oblek lastnega izdelka.

Priporoča se

Jos. Senica - Domžale

trgovina

ANTON STERGAR

trgovina z mešanim blagom

KAMNIK

Delavci!

Kdor hoče imeti zares dobre in poceni čevlje, naj jih kupi pri:

MARENK BENJAMIN, Radomlje
čevljarstvo

Izdelujem: Čevlje za delo in praznik — od najbolj navadnih do najfinejših. — Sportne čevlje, gozdarje, smučarje, škornje, plezalke, šprintarce, za telovadbo in gimnastiko. Priznana najboljša. Popravila sprejemam vse vrste, usnjene in gumijaste. Postrežba točna in solidna. Pošiljam tudi po pošti. — Poizkusite in zadovoljni boste.

»UNIVERSALE«

družba z o. z. — Domžale
tovarna klobukov in slamnikov

Največja moderna tovarna; izdeluje vse vrste ženske in moške klobuke. Lastni proizvod tulcev.

Oblačilnica

A. Vivoda - Kamnik

Šutna — Glavni trg.

Klobuki in izgotovljene obleke.

BIRK JOSIP

restavracija — tujske sobe
Kamnik — Majstrova 15